

ГРУППА КОМПАНИЙ «МедЭксперт»

група компаний
МЕД ЭКСПЕРТ
медицинские издания,
конференции и семинары,
маркетинговые исследования

Наукометричні бази даних та їх роль на шляху інтеграції вітчизняної науки в європейський та світовий дослідницький простір

Зростаюча соціальна значущість науки зумовлює пильну увагу до всіх факторів, від яких залежить її розвиток. Серед них велике значення має стан системи обліку результатів науково-дослідної діяльності. На сучасному етапі ефективне управління наукою неможливе без проведення наукометричного (бібліометричного, інфометричного) аналізу та врахування його результатів.

Сьогодні в деяких, переважно розвинених, країнах вже реалізуються програми оцінки науково-дослідної діяльності, що включають в якості однієї зі складових кількісні показники результатів роботи організацій (університети, науково-дослідні центри, лабораторії) та окремих вчених. Активно використовуються наукометричні системи, в основу яких покладено кількісні підходи до оцінки ефективності діяльності наукових колективів, якості наукової продукції та виділених на її здійснення ресурсів і коштів, при цьому використовується вторинна інформація про публікації, що міститься в різних базах даних, бібліотечних каталогах, бібліографічних покажчиках. Ця інформація суттєво впливає на вивчення перспектив розвитку тієї чи іншої галузі, виявлення найбільш активних у творчому сенсі авторів і організацій.

Для наукометричного аналізу переважно використовуються результати аналізу інформаційного потоку наукової продукції, при цьому журнальні статті є найбільш масовим видом публікацій та становлять великий інтерес для аналізу масштабів, структури і джерел розвитку досліджень. Не менш важливими при проведенні наукометричного аналізу є патенти — різновид науково-технічної літератури, яка, з одного боку, має інтелектуальну цінність, а з іншого — дозволяє визначати появу нових технологічних можливостей у тій чи іншій галузі. Дисертації відображають етап кваліфікаційного зростання і сумарний внесок конкретного вченого. За сукупністю дисертацій, виконаних у науковому колективі, можна оцінювати розвиток наукової школи як неформального творчого колективу.

У безперервному процесі наукометричного аналізу або моніторингу важливою ланкою є забезпечення високої якості процесів вимірювання, статистичної обробки результатів та їх адекватної інтерпретації. Використовуються два підходи до аналізу інформаційних потоків наукової продукції (квантифікація): вивчення динаміки досліджуваних об'єктів (публікацій, авторів, їх розподіл по країнах, наукових журналах тощо) та виявлення зв'язків між об'єктами, їх кореляція, класифікація.

Отримана в процесі дослідження інформація повинна бути оброблена, структурована і сформована у вигляді баз даних. На сьогодні в світовому просторі наукової інформації найбільш відомими є такі наукометричні бази даних, як Web of Science і Scopus. Найбільшою базою даних наукових публікацій вважається Scopus — бібліографічна і реферативна база даних та інструмент для відстеження цитованості статей, опублікованих у наукових виданнях. Вона індексує наукові журнали, матеріали конференцій та книжкові видання. Розробником і власником Scopus є видавнича корпорація Elsevier. Популярною є також реферативна наукометрична база даних наукових публікацій проекту Web of Knowledge компанії Thomson Reuters — Web of Science.

Бібліографічні та реферативні бази даних Scopus і Web of Science — це бази даних за науковими публікаціями, в яких обробляються бібліографії публікацій, анотації до публікацій і списки використаної в публікаціях літератури. На підставі інформації з цих баз даних формуються наукометричні показники (Індекс Хірша, цитованість, імпаکت-фактор журналу) наукової ефективності організацій, учених і наукових періодичних видань. Scopus і Web of Science визначають міжнародні індекси цитування та проводять оцінку внеску наукових розробок у розвиток світової науки.

В Україні останніми роками розробляються та втілюються в життя проекти зі створення систем для забезпечення оцінки та аналізу наукової діяльності країни, серед яких веб-сайт «Український індекс наукового цитуван-

ня». Призначення системи — забезпечення збору, обробки та надання доступу до даних щодо показників активності індивідуальних та колективних суб'єктів наукової діяльності, надання можливостей аналізу загальних тенденцій розвитку наукового комплексу України, ролі і місця окремих учених та установ у розвитку національних наукових шкіл. Передбачено отримання інформації про публікації та показники їх цитованості із зовнішніх наукометричних джерел, зокрема міжнародного реєстру вчених ORCID, наукометричних баз даних Web of Science, Scopus, «Наукова періодика України».

Однак актуальним залишається переорієнтація видавничої діяльності на міжнародні стандарти, що має на меті входження до міжнародно визнаних наукометричних баз, зокрема до найавторитетніших нині Web of Science та Scopus. Реєстрація в Web of Science, Scopus потребує виконання певних вимог у процесі відбору до цих наукометричних міжнародних баз даних, серед яких приведення видавничого процесу до міжнародних стандартів, реструктуризація веб-сайтів видавництва з обов'язковою наявністю англійської версії, контроль якості публікацій, цитованість членів редколегій та авторів і багато інших вимог, які треба задовольнити для відбору до Web of Science та Scopus.

На шляху до вступу до баз даних Web of Science та Scopus суттєве значення має індексація наукових видань в інших наукометричних базах даних. На сьогодні існує багато англійських наукометричних баз даних, реєстрація в яких значно підвищує індекси цитування авторів наукових публікацій та імпаکت-фактор журналів видавництва. Це пов'язано з тим, що відомі наукометричні бази даних Scopus, Web of Science та інші володіють технічними можливостями автоматичного аналізу багатьох наукометричних баз даних, через які визначається активність видавництва, їх видавничі продукти, кількісна оцінка діяльності різних наукових організацій та окремих дослідників. Крім того, найбільш відомі наукометричні бази даних афілійовані або співпрацюють зі Scopus та Web of Science, що значно впливає на доступність для аналізу наукової продукції, який здійснюється інформаційно-аналітичними системами цих наукометричних баз даних.

На сьогодні медичне видавництво «Група компаній Мед Експерт», яке зареєстроване в Україні та видає ряд вітчизняних медичних журналів — «Перинатология и педиатрия», «Современная педиатрия», «Здоровье женщины», «Социальная педиатрия и реабилитология», «Міжнародний журнал «Реабілітація та паліативна медицина», плідно працює у напрямку просування своїх видань та доведення їх до світових стандартів. Одним із головних завдань видавництва є підготовка та реєстрація в міжнародних наукометричних базах даних Scopus та Web of Science.

У 2014 році видавництво вступило до «Міжнародної організації видавців наукової літератури» (PILA), одним із перших видавництв медичної літератури в Україні було зареєстроване в міжнародному реєстрі науково-інформаційних матеріалів та їх метаданих CrossRef (США). Видавництву був присвоєний ідентифікатор DOI (digital object identifier — ідентифікатор цифрового об'єкту) з префіксом 10.15574/ для індексування наукових медичних статей та інших інформаційних об'єктів. Впровадження системи DOI впродовж останнього року підвищило публікаційну активність видань та розширило можливості бути представленими у відомих наукометричних базах даних.

У 2015 році медичне видавництво «Група компаній Мед Експерт» було зареєстроване в Ulrichsweb.com (Global Serials Directory) — каталог американського видавництва Bowker, найбільша база даних, яка описує світовий потік періодичних видань з усіх тематичних напрямків; Scientific Indexing Services (SIS) — забезпечує кількісну та якісну оцінку рейтингу, а також категоризацію журналів для академічного аналізу та передового досвіду, цей фактор використовується для оцінювання престижу журналів; InfoBase Index — багатифункціональна база даних, що охоплює наукову літературу з усього світу, забезпечує індексування статей, допомагає дослідникам підібрати відповідне видання, спрямована на підвищення наочності наукових журналів відкритого доступу. Уже декілька років видавництво співпрацює з РИНЦ (eLibrary) — міжнародною бібліографічною базою даних наукових публікацій вчених, у якій для отримання даних про публікації та оцінки індексів цитованості статей використовується аналітичний інструментарій ScienceIndex.

Таким чином, видавництво «Група компаній Мед Експерт» докладє всіх зусиль для створення умов для більш ефективного використання досягнень наукової спільноти в галузі медицини на шляху інтеграції вітчизняної науки у європейський та світовий дослідницький простір.

Завідувач наукового відділення
медико-інформаційних технологій
в педіатрії, акушерстві та гінекології
ДУ «ІПАГ НАМН України»
Марушко Р.В.